

**ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Приймальна комісія**

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для вступників на навчання
для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст»
(на основі базової загальної середньої освіти)**

Тема 1. Найдавніша Історія України.

Основні етапи розвитку первісного суспільства. Поява і розселення людей на території України. Мезоліт. «Неолітична революція» та її ознаки.

Трипільська культура. Племена епохи бронзи. Розвиток державотворчої традиції на території України: кіммерійці, скіфи, сармати.. Античні міста-держави Північного Причорномор'я, їх політичне та господарське життя.

Східні слов'яни у давнину. Найдавніші писемні та археологічні джерела про походження слов'ян, їх заняття, суспільний лад, побут, вірування. Боротьба з готами, гунами і аварами. Витоки українського народу.

Перші державні об'єднання східнослов'янських племен на Середньому Подністров'ї. Східнослов'янські племена і державноплеменні союзи VI–IX ст. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами.

Тема 2. Утворення і розвиток Київської Русі.

Передумови утворення Київської Русі. Походження термінів “Русь”, “Руська земля”. Перетворення Києва на державний центр східнослов'янських племінних союзів. Теорії походження Київської Русі. Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Утворення міст. Розвиток і характер землеволодіння. Князь Олег. Київська держава за Ігоря, Ольги, Святослава.

Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів Русі і Візантія.

Шляхи проникнення християнства на Русь. Хрещення Русі та його історичне значення. Володимир Великий. Реформування держави. Київська Русь за Ярослава Мудрого. “Руська Правда.Тріумфірат -Ярославичів. Князівські з'їзди. Останнє піднесення Київської держави за Володимира Мономаха і Мстислава Великого. Структура княжої влади. Причини розпаду Київської Русі на окремі князівства.

Тема 3. Галицько-Волинське князівство.

Економічне і політичне зміцнення Галицького князівства. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинської Держави. Перші завойовницькі походи монголо-татар. Битва на р. Калці. Південно-західні руські землі під ігом Золотої Орди. Ідея єдності Русі. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав. Міжнародні відносини за Данила Галицького. Значення Київської Русі і Галицько-

Волинської держави. Їх місце та роль у формуванні українського народу і світовій історії.

Тема 4. Соціально-економічний, політичний та культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX – XIVст.

Політичний устрій Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Соціальний устрій. Смерди. Форми землеволодіння. Селянські повинності. Розвиток сільського господарства. Розвиток ремесла та торгівлі. Міста в Київській Русі. Розвиток писемності. Найдавніші писемні пам'ятки. Розвиток літератури. Музична творчість. Будівництво фортець та міських укріплень. Особливості архітектури Київської Русі. Міжнародне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Тема 5. Українські землі під владою Литви та Польщі (друга половина XIV – перша половина XVIст.)

Українські землі під владою Великого князівства Литовського і Польщі. Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько-Волинським князівством. Включення до складу Литви Східної Волині, Сіверщини, Київщини і Поділля. Політика великих литовських князів на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Кревська унія /1385р./ Боротьба проти наступу німецьких лицарів. Грюнвальдська битва і участь у ній українських воїнів. Литовський князь Вітовт, його зовнішня політика. Ліквідація удільних князівств. Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Діяльність князя К.Острозького.

Зміни в суспільно-політичному устрої Великого князівства Литовського. Зростання ролі шляхти. Соціально-економічний розвиток українських земель в XV - першій половині XVI ст. Магдебургське право. Перший і другий Литовські статuti. Поступове закріпачення селян.

Формування і вихід на історичну арену українського козацтва. Територія розселення козаків, заняття, побут. Князь Д. Вишневецький і заснування Запорозької Січі (1550-тірр.). Запорозька Січ - "козацька християнська республіка" .

Тема 6. Українські землі в другій половині XVI- першій половині XVIIст.

Люблінська унія 1569 р. Утворення Речі Посполитої. Посилення соціально-економічного, національного і релігійного гноблення наприкінці XVI - в перші десятиліття XVII ст. Берестейська церковна унія (1596 р.), її причини та наслідки.

Зростання чисельності та авторитету козацтва.. Перші козацько-селянські повстання під проводом К.Косинського та С.Наливайка.

П.Конашевич-Сагайдачний - перший гетьман України. Морські походи запорожців. Перетворення козацтва в провідну верству українського народу.

Відновлення православної ієрархії. Хотинська битва (1621 р.). Антикозацька політика польського уряду.

Козацько-селянські повстання проти польського панування: М. Жмайла (1625 р.), Т. Федоровича-Трясила (1630 р.), П. Бута (Павлюка), Д. Гуні і Я. Острянині (1637-1638 рр.). "Ординація" 1638 р.

Тема 7. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1658рр). Україна в період «Руїни».

Причини, характер, рушійні сили і мета національно-визвольної війни. Богдан

Хмельницький. Основні етапи війни. Перемоги під Жовтими Водами і Корсунем. Битва під Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зборівський договір. Утворення Української козацької держави – Гетьманщини. Політичний, адміністративний та соціально-економічний розвиток Гетьманщини. Молдавські походи козацтва. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Розгром польського війська під Батогом, бої під Монастирищем і Жванцями. Жванецька угода.

Українсько-російська міждержавна угода 1654р. Відновлення війни з Польщею. Перебіг воєнних подій у 1654-1655 рр. Віленське перемир'я. Ускладнення політичної ситуації в Україні після смерті Б. Хмельницького. Ю. Хмельницький. Обрання гетьманом І. Виговського.

Альтернативи історичного розвитку України. Розгром московських військ під Конотопом (1659 р.). Друге гетьманування Ю. Хмельницького. Переяславський договір 1659 р. і обмеження автономії України. Московсько-польська війна. Чуднівська угода України з Польщею. Розкол України на два гетьманства - Правобережне і Лівобережне (1663р). Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький.

Андрусівське перемир'я 1667 р. та закріплення поділу України між Москвою і Польщею. Гетьманування П. Дорошенка, його зусилля з відновлення соборності України. Проголошення П. Дорошенка гетьманом всієї України (1668 р.).

Новий розкол українських земель. Лівобережний гетьман Д. Многогрішний. Спустошення Правобережжя турками, татарами і поляками. Бучацький мирний договір (1672 р.). Третє гетьманування Ю. Хмельницького. Чигиринські походи. Знелюднення Правобережної України. Занепад державності на Правобережній Україні і утвердження тут влади Речі Посполитої.

Збереження автономного статусу українських земель на Лівобережжі. Глухівські статті 1669 р. Обрання гетьманом І. Самойловича. Конотопські статті 1672 р. Перетворення України в гетьманську аристократичну державу. "Вічний мир" між Москвою і Польщею (1686 р.) і остаточне закріплення поділу України. Ліквідація автономії Української православної церкви (1685 р.).

Тема 8. Соціально-економічний та політичний розвиток України в кінці XVII- першій половині XVIIIст.

Зовнішня та внутрішня політика гетьмана І.Мазепи. Коломацькі статті.

Другий Кримський похід. Відновленні козацького устрою на Правобережній Україні. С.Палій. Національно-визвольне повстання 1702-1704 рр. Україна на початку Північної війни. Участь українських полків у війні. Таємна дипломатія І.Мазепи. Його перехід на бік Карла XII та наслідки цієї акції для України. Зруйнування Чортомлицької Січі. Полтавська битва. Смерть І.Мазепи. Гетьман у вигнанні.

Пилип Орлик та його “Конституція”. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України в першій чверті ХУІІІ ст. Решетилівські статті. Гетьман І.Скоропадський. Діяльність Малоросійської колегії на чолі з Вельяміновим. Наказний гетьман П.Полуботок. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Гетьман Д.Апостол. Економічна політика, реформи судових установ. „Правління гетьманського уряду.”

Останній гетьман України К.Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Реорганізація козацьких полків в регулярні полки російської армії. Прагнення старшини до урівняння в правах з російським дворянством. Запровадження в Україні кріпосного права (1783 р.).

Правобережна Україна під владою Польщі. Посилення соціального і національно-релігійного гноблення українського народу. Народні рухи. Опришки. Олекса Довбуш. Гайдамаччина. Повстання 1734 р. і 1750 р. Коліївщина (1768 р.). М.Залізняка та І. Гонти. Поділи Речі Посполитої.

Тема 9. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у першій половині ХІХст.

Російсько-французька війна 1812 р. і Україна. Економічне становище та соціальна боротьба в першій половині ХІХ ст. Повстання У.Кармелюка. Масонство в Україні. Декабристи в Україні. “Південне товариство”. “Товариство об’єднаних слов’ян”. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Деполонізація та активний наступ русифікації на Правобережжі. Здійснення інвентарної реформи.

Початок українського національного відродження. В.Капніст та діяльність автономістів. Поява перших історичних творів. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців. Т.Г.Шевченко в українському національному русі та вплив його творів на формування української національної ідеї.

Промисловий переворот. Перші українські промисловці-мільйонери.

Діячі українського національного руху в Галичині. Наслідки реформ Марії Терезії та Йосифа ІІ. Роль греко-католицького духовництва у процесі національного Відродження. Демократично-просвітницький гурток “Руська трійця”. Альманах „Русалка Дністрова”. Західноукраїнські землі під час революції 1848-1849 рр. в австрійській імперії. Головна руська рада. Закарпатські “будителі”. Лук’ян Кобилиця. Скасування кріпосницької залежності та панщини в Західній Україні.

Тема 10. Українські землі в другій половині ХІХст.

Кримська війна (1853-1856 рр.) і піднесення селянського

антикріпосницького руху в Наддніпрянській Україні. Передумови реформ в Російській імперії в 60-90тих рр. XIX ст. Маніфест і положення 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи. Реформи 60-70 – х років: земська, міська, освітня, судова, фінансова, військова та їх історичне значення.

Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу. Будівництво залізниць. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Притік іноземного капіталу. Народження вітчизняної буржуазії. Активізація українського національного руху. Виникнення громад та їх діяльність. Наступ на український рух: заборона недільних шкіл (1862 р.), Валуєвський циркуляр (1863 р.). Нова хвиля антиукраїнської реакції. Емський указ (1876 р.).

"Малоросійство" у Наддніпрянській Україні. М. Костомаров, П. Куліш, М. Драгоманов та їх суспільно-політичні погляди. Участь українців у народницьких організаціях. Піднесення визвольного руху в Україні в 90-х рр. XIX ст. "Молоді громади", "Братство Тарасівців", "Загальна українська безпартійна демократична організація".

Становище українських земель у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст. Адміністративний статус західноукраїнських земель. Промисловий та аграрний розвиток Галичини, Північної Буковини і Закарпаття. Початки трудової еміграції.

Нове піднесення визвольних змагань галицьких українців. "Народовці" і "москвофіли". Вплив на Галичину наддніпрянських діячів українства. "Руська бесіда", "Просвіта" (1868 р). Товариство ім. Т. Шевченка (1873 р.). Молоде покоління галицьких демократів: І. Франко, М. Павлик, К. Трильовський, Ю. Бачинський. Русько-Українська Радикальна партія (1890 р.). Становлення ідеї державної незалежності України.

Економічний розвиток України на зламі XIX-XX ст. Колоніальний характер розвитку української промисловості і сільського господарства.

Культура України XIX ст.

Рекомендована література

1. Власов В.С. Історія України : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.С. Власов. – К. : Генеза, 2008 – 304 с. : іл., карти.
2. Історія України : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Смолій В.А., Степанков В.С. – К. : Грамота, 2007. – 224 с. : іл., карти.
3. Історія України : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Свідерський Ю. Ю., Ладиченко Т. В., Романишин Н. Ю. – К. : Грамота, 2007. – 273 с. : іл., карти.
4. Історія України : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. – К. : Грамота, 2008. - 272 с. : іл.
5. Історія України : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Гісем О.В., Мартинюк О.О. – Х. : ПП «АН ГРО плюс». – 256 с.
6. Історія України : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Реєнт В.П., Малій О.В. – К. : Генеза, 2011. – 240 с.
7. Історія України : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Струкевич О.К. – К. : Грамота, 2009. – 288 с.
8. Історія України. : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г. Турченко, В.М. Мороко. – К.: Генеза, 2009. – 352 с. : іл., карти.
9. Швидько Г.К. Історія України XVI – XVIII ст. : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Г.К. Швидько. – К. : Генеза, 2008. – 336 с. : іл., карти.